

การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์
ของรัฐบาลในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม กับยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์

นางสาวนภัทร วัชรพิมลมาศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาหนังสือพิมพ์ ภาควิชาวารสารสนเทศ
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543
ISBN 974-13-0042-5
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

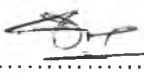
THE CONTROL AND THE USE OF NEWSPAPER
BY FIELD MARSHAL P. PIBULSONGKRAM AND
SARIT THANARATH' S GOVERNMENT

Miss Napatr Vacharapimolmas

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in Journalism
Department of Journalism
Faculty of Communication Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2000
ISBN 974-13-0042-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในยุค
จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
โดย นางสาวนภัทร วัชระพิมลมาศ
สาขาวิชา การหนังสือพิมพ์
อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์สุกัญญา สุตบรรทัด

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ จุมพล รอดคำดี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. พีระ จิระโสภณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด)

..... กรรมการ
(อาจารย์พรณพิมล นาคนาวา)

นภัทร วัชรพิมลมาศ : การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ของรัฐบาลในยุค
จอมพล ป. พิบูลสงคราม กับยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์. (THE CONTROL AND THE USE OF
NEWSPAPER BY FIELD MARSHAL P. PIBULSONGKRAM AND SARIT THANARATH' S
GOVERNMENT) อาจารย์ที่ปรึกษา : ศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด, 277 หน้า. ISBN 974-
13-0042-5

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาถึงการควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์ของ
รัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงคราม และรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ สองรัฐบาลผู้เผด็จการ ซึ่งมีผลกระทบ
ต่อสิทธิ เสรีภาพของวงการหนังสือพิมพ์ในขณะนั้น

ผลการวิจัยพบว่า การขึ้นครองอำนาจของจอมพล ป. พิบูลสงคราม และจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์นั้น
แม้ว่าเริ่มแรกรัฐบาลจะมีความตั้งใจที่นำประเทศไปสู่ระบอบประชาธิปไตย แต่ด้วยปัจจัยทางการเมืองทั้ง
ภายในและภายนอกประเทศ รัฐบาลจึงต้องปกครองด้วยระบอบเผด็จการ กล่าวคือ ต้องรวบอำนาจไว้ที่ผู้นำ
เพียงคนเดียว เพื่อความอยู่รอดของประเทศและเสถียรภาพของรัฐบาลเอง โดยปัจจัยทางการเมืองเป็น
ปัจจัยหลักที่สำคัญที่สุด ซึ่งนำไปสู่การควบคุมและการใช้ประโยชน์จากหนังสือพิมพ์โดยอำนาจรัฐด้วย
วิธีการต่าง ๆ ซึ่งบางลักษณะของการควบคุมมีการสืบทอดต่อเนื่องจากรัฐบาลที่ผ่านมา ดังเช่น
พระราชบัญญัติการพิมพ์ที่มีการถ่ายถอดกันมาเรื่อย ๆ ทุกยุคทุกสมัย และพระราชบัญญัตินี้เองที่นำไปสู่
การควบคุมและการใช้ประโยชน์ในลักษณะอื่น ๆ ออกไป ส่วนปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยทางเศรษฐกิจและ
สังคม ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ก็เป็ผลสืบเนื่องมาจากการเหตุการณ์ทางการเมืองทั้งภายในและภายนอกประเทศ

นอกจากปัจจัยต่าง ๆ แล้ว คณะบุคคลและสื่อของรัฐบาลเองก็เป็นสิ่งสำคัญในการเป็นเครื่องมือที่
ให้การสนับสนุนนโยบายและอุดมการณ์ของรัฐบาล พร้อมทั้งโจมตีและวิพากษ์วิจารณ์หนังสือพิมพ์ที่มีความ
ขัดแย้งกับรัฐบาล ยังผลให้เกิดการปะทะกันระหว่างสื่อที่เป็นของรัฐบาลและหนังสือพิมพ์ฝ่ายตรงข้าม ยกเว้น
ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ซึ่งมีความเป็นเผด็จการเบ็ดเสร็จกว่าจอมพล ป. พิบูลสงคราม ส่งผลให้
หนังสือพิมพ์ถูกลิดรอนสิทธิ และเสรีภาพจนหมดสิ้นไปจนตลอดยุค ไม่เหลือแม้แต่สภาพของหนังสือพิมพ์ที่
เคยมีอุดมการณ์ในอดีตอีกต่อไป

ภาควิชาวารสารสนเทศ..... ลายมือชื่อนิสิต
สาขาวิชาการหนังสือพิมพ์..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ปีการศึกษา2543..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

4285233228 : MAJOR JOURNALISM

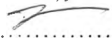
KEY WORD : CONTROL / USE / NEWSPAPER / P. PIBULSONGKRAM / SARIT THANARATH

NAPATR VACHARAPIMOLMAS : THE CONTROL AND THE USE OF NEWSPAPERS BY
FIELD MARSHAL P. PIBULSONGKRAM AND SARIT THANARATH' S GOVERNMENT.
277 pp. ISBN 974-13-0042-5.

The objective of this research was to study to control and the use of newspapers by Field Marshal P. Pibulsongkram and Field Marshal Sarit Thanarath's government and the subsequent effects on freedom of journalism during that period.

The Study finds that, although the government of Field Marshal P. Pibulsongkram and Field Marshal Sarit Thanarath began with an intention to lead the country under a democratic regime, the internal and external political situation at the time had forced the government to turn to a dictatorial administration. Absolutism was perceived as necessary to ensure survival of the country and the stability of the government. Political factors were the key factors that led to heavy control and use of newspapers by the state. Certain types of control were continuously reproduced and customarily through different governments. The Press Act, for example, was a control measure that had previously been passed down from government to government. It was this Act that led to the control and exploitation of newspapers in other forms. The next important key factors were the economic and social situations which were repercussions of local and world politics.

In addition to the factors mentioned above, the People' s Party and the government owned media both played roles in supporting the government policy by criticizing newspapers that showed opposition to the government action. This resulted in a war between the government's media and the opposing newspapers. Only under the administration of Field Marshal Sarit Thanarath did dictatorship became more absolute, freedom of journalism became even more tightly restricted until the end of his administration as there was no sign of any single newspaper that could maintain their commitment to society.

Department Journalism Student's signature

Field of study Journalism Advisor's signature

Academic year 2000 Co-advisor's signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจากบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย โดยเฉพาะศาสตราจารย์ สุกัญญา สุตบรรทัด อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำ ตรวจทาน แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่และความอดทนมาตลอดระยะเวลา 5 เดือนที่ผ่านมา รวมทั้งรองศาสตราจารย์ พีระ จิระโสภณ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการสอบ และอาจารย์พรณพิมล นาคนาวา ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบ

ขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อที่กรุณาเมตตาส่งเสียให้ลูกได้เรียนสูง ๆ และคุณแม่ผู้เป็นกำลังใจยามที่ลูกท้อแท้ตลอดมา รวมทั้งทุก ๆ คนในครอบครัววัชรระพิมลมาศและครอบครัว ดำรงทวิศักดิ์

ขอกราบขอบพระคุณ อติตนักหนังสือพิมพ์ และผู้ใกล้ชิดอติตนักหนังสือพิมพ์ทั้งหลาย ได้แก่ นายสละ ลิขิตกุล, นายสมบุญ วรรณษ์, นายประจวบ อัมพะเศวต, อาจารย์สัมผัส พึ่งประดิษฐ์, นายทองใบ ทองเปาด์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อเวลาในการให้ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ ซึ่งทำให้งานวิจัยชิ้นนี้มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น รวมทั้งคุณยายชนิดและคุณลุงสุพันธ์ สายประดิษฐ์ ที่มีความเมตตากับผู้วิจัยอย่างมาก ขอขอบพระคุณทุกท่านด้วยความเคารพอย่างสูงอีกครั้ง

นอกจากนี้ขอขอบคุณคุณอุษาคติ ศักดิเศรษฐี รุ่นพี่ที่มีน้ำใจในการให้คำแนะนำและกำลังใจที่ดีมาโดยตลอด และคุณนพดล กอนินิ ผู้ที่ให้ความช่วยเหลือเรื่อยมา รวมทั้งคุณธนากร พละชัย และคุณ อภิญาณ์ หทัยธรรม เจ้านายที่มีความเมตตากรุณาและให้ความเข้าใจตลอดมา ทำให้ผู้วิจัยสามารถทุ่มเทกับงานวิจัยชิ้นนี้ได้เต็มที่ ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ห้องวารสารของหอสมุดแห่งชาติที่อำนวยความสะดวกในการรวบรวมข้อมูลจากหนังสือพิมพ์เก่า อันเป็นข้อมูลหลักสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งขอขอบคุณคุณอุณทัย เพ็ชรน้อย เพื่อนร่วมงานที่เป็นทั้งพี่สาวและเพื่อนที่ให้กำลังใจเรื่อยมา นอกจากนี้ยังมีน้องบ๊วยและน้องตึกที่ให้ความช่วยเหลือตลอดมา และที่สำคัญคือ พี่อ้ออง ที่ให้ความช่วยเหลือทั้งแรงกายและแรงใจอย่างดียิ่งมาโดยตลอดการทำวิทยานิพนธ์

ท้ายที่สุด ขอกราบคารวะดวงวิญญาณของจอมพล ป. พิบูลสงคราม, จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และอติตนักหนังสือพิมพ์ผู้ล่วงลับ ผู้เป็นทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

นภัทร วัชรระพิมลมาศ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
ปัญหานำวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์	11
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	12
ทฤษฎีปัทสถาน	12
แนวคิดเรื่องบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์	34
แนวคิดเสรีภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม	37
แนวคิดเรื่องการควบคุมสื่อมวลชน	41
แนวคิดเรื่องการครอบงำ	44
แนวคิดเรื่องอุดมการณ์	47
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	50
ข้อสันนิษฐานเบื้องต้น	51
อธิบายศัพท์	52
กรอบแนวคิด	55
3. ระเบียบวิธีวิจัย	56
ขอบเขตในการวิจัย	56
วิธีการวิจัย	56
วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล	64

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	64
การตรวจสอบข้อมูล	64
การวิเคราะห์เนื้อหา	65
ประเด็นที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	66
4. การวิเคราะห์ข้อมูล	67
1. ยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ช่วงที่ 1 (พ.ศ. 2481 - 2487)	69
1.1 ประเด็นทางการเมือง	71
1.1.1 เหตุการณ์ทางการเมือง	71
1.1.2 ผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์	77
1.2 ประเด็นอื่น ๆ	111
1.2.1 สภาวะทางเศรษฐกิจ	111
1.2.2 สภาวะทางสังคม	113
สรุปหนังสือพิมพ์ในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ช่วงที่ 1	120
2. ยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ช่วงที่ 2 (พ.ศ. 2491 - 2500)	121
2.1 ประเด็นทางการเมือง	121
2.1.1 เหตุการณ์ทางการเมือง	122
2.1.2 ผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์	130
2.2 ประเด็นอื่น ๆ	164
2.2.1 สภาวะทางเศรษฐกิจ	164
2.2.2 สภาวะทางสังคม	165
สรุปหนังสือพิมพ์ในยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม ช่วงที่ 2	167
3. ยุคจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (พ.ศ. 2502-2506)	168
3.1 ประเด็นทางการเมือง	170
3.1.1 เหตุการณ์ทางการเมือง	170
3.1.2 ผลกระทบต่อหนังสือพิมพ์	178

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.2 ประเด็นอื่น ๆ	207
3.2.1 สภาวะทางเศรษฐกิจ	207
3.2.2 สภาวะทางสังคม	208
สรุปหนังสือพิมพ์ในยุคนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์	210
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	212
สรุปผลการวิจัย	214
อภิปรายผล	242
ข้อเสนอแนะการวิจัย	256
ข้อจำกัดการวิจัย	257
รายการอ้างอิง	259
ภาคผนวก	264
ภาคผนวก ก	265
ภาคผนวก ข	268
ประวัติผู้วิจัย	277